

Iekļaujoša pirmsskolas izglītība

Jaunas atziņas un instrumenti
Galīgais kopsavilkuma ziņojums

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

IEKĻAUJOŠA PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBA

Jaunas atziņas un instrumenti
Galīgais kopsavilkuma ziņojums

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra (Aģentūra) ir neatkarīga pašpārvaldes organizācija. Aģentūru līdzfinansē tās dalībvalstu izglītības ministrijas un Eiropas Komisija, un to atbalsta Eiropas Parlaments.

Līdzfinansē Eiropas
Savienības programma
"Erasmus+"

Eiropas Komisijas atbalsts šīs publikācijas tapšanai nav uzskatāms par tāda satura apstiprinājumu, kas atspoguļo vienīgi autora uzskatus, un Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.

Jebkuras privātpersonas šajā dokumentā izteiktie uzskati ne vienmēr atspoguļo Aģentūras, tās dalībvalstu vai Komisijas oficiālos viedokļus.

Redaktori: Marija Kairiazopolo (Mary Kyriazopoulou), Pols Bartolo (Paul Bartolo), Eva Bjorka Okisone (Eva Björck-Åkesson), Kliments Hinē (Climent Giné) un Flora Belūra (Flora Bellour).

Izraksti no šī dokumenta ir atļauti, ietverot tajos nepārprotamu atsauci uz avotu. Atsauce uz šo ziņojumu ir noformējama šādi: Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2017. *Iekļaujoša pirmsskolas izglītība: jaunas atziņas un instrumenti — galīgais kopsavilkuma ziņojums.* (M. Kyriazopoulou, P. Bartolo, E. Björck-Åkesson, C. Giné un F. Bellour, red.). Odense, Dānija

Lai nodrošinātu plašāku pieejamību, šis ziņojums elektroniskā formātā 25 valodās ir izlasāms Aģentūras tīmekļa vietnē: www.european-agency.org

Šis ir oriģinālā angļu valodas teksta tulkojums. Ja radušās šaubas par tulkojumā esošās informācijas precizitāti, lūdzu, skatiet oriģināltekstu angļu valodā.

ISBN: 978-87-7110-704-3 (elektroniskā versija)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2017

Sekretariāts
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tālr.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Birojs Briselē
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tālr.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

SATURS

IEVADS	5
KONTEKSTS	6
PROJEKTA KONSTATĒJUMI UN DEVUMI IEKĻAUJOŠAJĀ PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBĀ	7
1. Piederības sajūtas, iesaistīšanās un mācīšanās veicināšana bērnos	7
2. Pašrefleksijas rīka izstrāde	8
3. Iekļaujošās pirmsskolas izglītības ekosistēmas modeļa pielāgošana	9
1. dimensija: iznākumi	12
2. dimensija: procesi	12
3. dimensija: atbalstu veicinošas struktūras iekļaujošās pirmsskolas izglītības vidē	12
4. dimensija: atbalstu veicinošas struktūras sabiedrībā	12
5. dimensija: atbalsta struktūras reģionālā/valsts līmenī	12
Uz sadarbību vērsts modeļa izmantojums politikas veidotājiem un praktiķiem	13
IETEIKUMI	13
PROJEKTA IZNĀKUMI	16
ATSAUCES	17

IEVADS

Pirmsskolas izglītības kvalitāte ir svarīgs aspekts politikas veidotājiem un nesen ir kļuvusi prioritāra daudzām starptautiskajām un Eiropas organizācijām. Starp tām minama Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO), ANO Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija (UNESCO), Apvienoto Nāciju Starptautiskais Bērnu fonds (UNICEF), Eiropas Komisija, Eurydice, Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra (Aģentūra). Vēl nesenāk Eiropas Savienības Padome (2017. gadā) uzsvēra nepieciešamību izvirzīt par prioritāti kvalitatīvu pirmsskolas izglītību un aprūpi, lai novērstu nevienlīdzību mūžizglītībā.

Nemot vērā šos starptautiskos apsvērumus, Aģentūra īstenoja trīsgadīgu projektu (2015.–2017. gads) ar nosaukumu „Iekļaujoša pirmsskolas izglītība”. Tā mērķis bija identificēt, analizēt un vēlāk arī veicināt kvalitatīvas iekļaujošās pirmsskolas izglītības¹ galvenās iezīmes visiem bērniem² no trīs gadu vecuma līdz sākumskolai. Tādējādi tika nodrošināta iespēja izziņāt tuvāk, kā no iekļaujošās perspektīvas iekļaujošās pirmsskolas izglītības normas Eiropā atbilst kvalitātes principiem, ko jau identificējusi Eiropas Komisija (2014. gadā) un ESAO (2015. gadā).

Šis projekts tika balstīts uz būtiskajiem pētījumiem un politikas literatūru, datiem, kas apkopoti, novērojot iekļaujošās pirmsskolas izglītības piemēra vides³ vairākās valstīs, praktiķu piemēru aprakstiem visā Eiropā un aptaujām par iekļaujošās pirmsskolas izglītības nacionālajām attīstības tendencēm visās Aģentūras dalībvalstīs. Ieguldījumu projektā sniedza 64 iekļaujošās pirmsskolas izglītības valstu eksperti no visas Eiropas. Viņi piedalījās datu apkopošanā un analīzē, novērojumos un diskusijās gadījumu izpētes vizīšu laikā dažādās valstīs, kā arī citās projekta sanāksmēs. Tādējādi tika noformulētas projekta galīgās atziņas un devumi iekļaujošajā pirmsskolas izglītībā.

Šis ziņojums ir kopsavilkuma ziņojuma (Eiropas Aģentūra, 2017a) kopsavilkums, kurā apkopoti galvenie projekta konstatējumi. Tajā uzsvars ir likts uz trim jaunajiem devumiem IECE politikas veidošanā, izpētē un praksē. Tie ir šādi:

- iekļaujoša redzējuma un mērķu kā galveno iekļaujošās pirmsskolas izglītības politikas un nodrošināšanas standartu pamatojums un pieņemšanas ietekme;

¹ Šajā dokumentā termins „iekļaujoša pirmsskolas izglītība” (inclusive early childhood education, IECE) tiek lietots projekta konstatējumu un ieteikumu kontekstā, savukārt termins „pirmsskolas izglītība” (early childhood education, ECE) vai „pirmsskolas izglītība un aprūpe” (early childhood education and care, ECEC) tiek lietots, atsaucoties uz būtisko literatūru.

² Termins „visi bērni” attiecas uz pilnīgi visiem bērniem.

³ IECE vide jeb pirmsskolas izglītības iestādes ir izglītības iestādes, kurās mācās bērni no trīs gadu vecumam līdz sākumskolai, dažādās Eiropas valstīs.

- pašrefleksijas rīka izstrāde praktiķiem un lietošana iekļaujošās pirmsskolas izglītības vidēs;
- iekļaujošās pirmsskolas izglītības ekosistēmas modeļa pielāgošana vides, sabiedrības un valsts līmenī.

Šī ziņojuma noslēgumā ir sniegts ieteikumu kopums, kas galvenokārt paredzēts politikas veidotājiem. Šie ieteikumi ir prezentēti jaunā iekļaujošās pirmsskolas izglītības ekosistēmas modeļa struktūrā.

KONTEKSTS

Pirmsskolas izglītības kvalitāte ir svarīgs aspekts politikas veidotājiem. Arvien vairāk Eiropas un starptautiskajos pētījumos tiek konstatēts, ka ieguvumi no pirmsskolas izglītības ir tieši saistīti ar kvalitāti un ir no tās atkarīgi. Eiropas Komisija (2014. gadā) identificēja un pārskatīja piecus galvenos politikas pasākumus, kas ir uzlabojuši pirmsskolas izglītības kvalitāti un pieejamību. Tie ir:

- pieejamība kvalitatīvai pirmsskolas izglītībai visiem bērniem;
- darbaspēka kvalitāte;
- kvalitatīva izglītības programma/saturs;
- novērtēšana un uzraudzība;
- vadība un finansējums.

Šī Aģentūras projekta laikā tika gūtas jaunas atziņas par iekļaujošo pirmsskolas izglītību, vispirms apkopojot tās dalībnieku pieredzi un zināšanas visā Eiropā. Vienlaikus tika uzlabots projekta process, izveidojot jaunu kombināciju, kurā apvienoti trīs teorētiskie ietvari, kas iepriekš tika izmantoti tikai atsevišķi augstas kvalitātes pirmsskolas izglītības nodrošinājuma aprakstīšanai.

- **Iekļaušanas ietvars:** šis ir Aģentūras un tās dalībvalstu kvalitātes nodrošināšanas pamatelements, ar kuru tām:

...visiem dažāda vecuma izglītojamajiem ir jānodrošina jēgpilnas, augstas kvalitātes izglītības iespējas vietējās sabiedrībās kopā ar to draugiem un vienaudžiem (Eiropas Aģentūra, 2015., 1. lpp.).

- **Struktūras–procesa–iznākuma ietvars:** struktūra ietver tiesisko regulējumu un valsts, reģionālos un vietējos nosacījumus, kas ietekmē bērnu pieredzes kvalitāti pirmsskolas

izglītības vidē; **process** attiecas uz mijiedarbību starp bērniem, darbiniekiem, vienaudžiem un pirmsskolas izglītības vides fiziskajiem aspektiem; **rezultāts** atspoguļo struktūru un procesu ietekmi uz bērnu labklājību, iesaistīšanos un mācībām (Eiropas Komisija, 2014.; ESAO, 2015.)

- **Ekoloģisko sistēmu modelis:** Šajā modelī tiek ņemta vērā sarežģītā, mainīgā ietekme uz bērniem, ko rada viņu mijiedarbība un savstarpējās attiecības ar visām apkārtējām sistēmām skolā/mājās, sabiedrībā un reģionā/valstī — mikro-, mezo-, ekso- un makrosistēmām —, kurās viņi darbojas un aug (Bronfenbrenner un Morris, 2006.).

Ikviens no šiem aspektiem politikā, izpētē un praksē ir aplūkots atsevišķi, lai celtu pirmsskolas izglītības kvalitāti. Tomēr šajā projektā tie tika iekļauti ekosistēmas modelī, ko veido viena no projekta laikā gūtajām jaunajām atziņām un instrumentiem.

PROJEKTA KONSTATĒJUMI UN DEVUMI IEKĻAUJOŠAJĀ PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBĀ

Visu projekta datu analīzes un diskusiju rezultātā tika noformulēti trīs jauni devumi iekļaujošās pirmsskolas izglītības politikas veidošanā, izpētē un praksē.

1. Piederības sajūtas, iesaistīšanās un mācīšanās veicināšana bērnos

---

Projekta datu analīze liecina, ka no iekļaušanas perspektīvas vissvarīgākais kvalitātes nodrošināšanas rezultāts ir visu bērnu aktīvas dalības veicināšana iekļaujošajā pirmsskolas izglītībā. Šādā veidā visi bērni — pat tie, kuri ir neaizsargāti pret atstumšanu — saņem vienlīdzīgu novērtējumu un atbalstu, un tiek nodrošināts viņu progress vienā gaitā ar vienaudžiem.

Pirmā acīmredzamā prasība attiecībā uz līdzdalību ir klātbūtne vidē ikdienas sabiedrisko un mācību aktivitāšu laikā. To būtiski ietekmē valsts un reģionālie tiesību noteikumi par pieejamu iekļaujošo pirmsskolas izglītību. Tie ietver tiesības uz pieejamām iekļaujošās pirmsskolas izglītības vietām un to pieejamību. Projektā tika konstatēts, ka universāla apmeklētība ir iespējama tikai tad, ja vietējā vide proaktīvi sasniedz visus vecākus kopienā. Turklāt iekļaujošās pirmsskolas izglītības vidēm jānodrošina, ka bērns ne tikai apmeklē sabiedriskās un mācību aktivitātes, bet arī ir aktīvi tajās iesaistīts, nepieciešamības gadījumā nodrošinot nepieciešamo atbalstu.

No iekļaušanas viedokļa ikviens bērns ir unikāls. Ir svarīgi sekot līdzi katra bērna progresam, nevis koncentrēties tikai uz valsts kompetences standartu sasniegšanu. Tas ļauj, neatkarīgi no sasniegumu līmeņa, vienlīdzīgi novērtēt visus bērnus kā aktīvus dalībniekus un izglītojamus vienaudžu grupā un sniegt nepieciešamo atbalstu, lai veicinātu viņu progresu. Iekļaujošās pirmsskolas izglītības piemēra vidēs tam tika pievērsta īpaša uzmanība, vispirms viesmīlīgi uzņemot un novērtējot ikvienu bērnu radošā, atbalstošā mācību kopienā, kurai ikviens ir piederīgs un var baudīt pozitīvas attiecības gan ar darbiniekiem, gan vienaudžiem. Šajā viesmīlīgajā atmosfērā bērni tiek aicināti un iedrošināti:

- izmantot savas stiprās puses;
- izdarīt izvēles, jo īpaši spēlēs;
- izrādīt zinātkāri un mērķtiecību;
- izrādīt intereses un mērķus un attiecīgi iesaistīties problēmu risināšanā;
- būt motivētam un iesaistīties vērtīgās aktivitātēs kopā ar savu vienaudžu grupu un mijiedarbojoties ar to.

2. Pašrefleksijas rīka izstrāde

Projekta otrs devums ir pašrefleksijas rīka izstrāde. Projekta komanda apvienoja iedvesmojošos aspektus no esošiem instrumentiem, kas fokusēti uz pirmsskolas izglītības vidi (skatiet Eiropas Aģentūras atsauci, 2017b), ar projekta uzdevumu, lai aprakstītu galvenās kvalitatīvas iekļaujošās pirmsskolas izglītības iezīmes visiem bērniem.

Pašrefleksijas rīka fokuss ir vērsts uz pirmsskolas izglītības iestādi kā vietu līdzdalībai un mācībām. Ar to uzmanība tiek pievērsta vides procesa un strukturālajiem faktoriem, kas ietekmē bērnu pieredzi. Izmantojot šo rīku, tiek aplūkoti astoņi aspekti:

1. kopumā viesmīlīga atmosfēra;
2. iekļaujoša sociālā vide;
3. uz bērniem centrēta pieeja;
4. bērniem draudzīga fiziskā vide;
5. materiāli, kas pieejami visiem bērniem;
6. komunikācijas iespējas ikvienam bērnam;
7. iekļaujoša mācību un mācīšanās vide;
8. ģimenei draudzīga vide.

Katrs aspekts ir papildināts ar jautājumu kopumu. To nolūks ir veicināt praktiķa refleksiju. Tajos ir iekļauta vieta stipro un vājo pušu atzīmēšanai attiecībā uz vides iekļautību, kā arī mērķu uzstādīšanai turpmākiem uzlabojumiem.

Pašrefleksijas rīku iespējams izmantot dažādiem mērķiem. Tie ir:

- radīt priekšstatu par vides iekļautības līmeni;
- radīt pamatu ieinteresēto pušu diskusijām par iekļaušanos;
- identificēt un aprakstīt problēmu jomas, uzstādīt mērķus uzlabojumiem un plānot iejaukšanās pasākumus, lai veicinātu iekļaujošu nodrošinājumu;
- novērtēt dažādus veidus, kā strādāt iekļaujoši;
- izstrādāt iekļaušanas indikatorus kvalitatīvas iekļaujošās pirmsskolas izglītības valsts standartos.

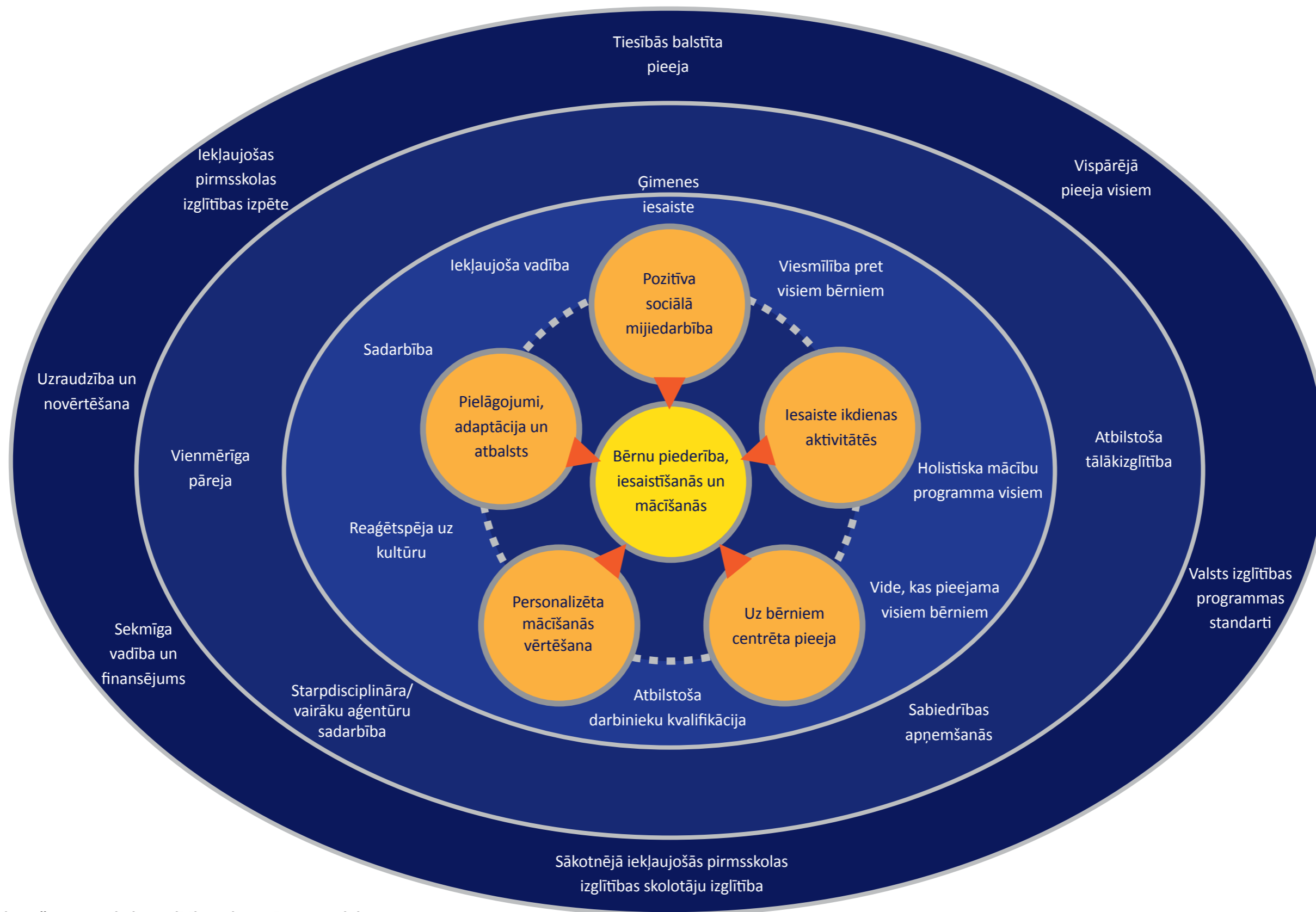
Astoņu vizīšu laikā, apmeklējot iekļaujošās pirmsskolas izglītības piemēra vides dažādās valstīs, tika novērtēta jautājumu nozīme, atbilstība un noderīgums. Tie tika novērtēti arī mērķa grupās un kognitīvajās intervijās ar praktiķiem, vecākiem, topošajiem skolotājiem un skolotāju izglītības akadēmiskajiem darbiniekiem trīs citās valstīs. Rezultāti liecina, ka šis varētu būt noderīgs rīks pirmsskolas izglītības iestāžu praktiķiem visā Eiropā un citur, lai uzlabotu iekļautības līmeni iekļaujošās pirmsskolas izglītības vidēs.

3. Iekļaujošās pirmsskolas izglītības ekosistēmas modeļa pielāgošana

---

Projekta trešais devums ir iekļaujošās pirmsskolas izglītības ekosistēmas modeļa izstrāde. To var izmantot kā ietveru iekļaujošās pirmsskolas izglītības kvalitātes plānošanai, uzlabošanai, pārraudzībai un novērtēšanai vietējā, reģionālā un valsts līmenī (skatiet 1. attēlu).

Ar šo modeli tiek apvienoti visi svarīgie, ar iekļaujošo pirmsskolas izglītību saistītie jautājumi, kas izrietēja no dažādajās iekļaujošās pirmsskolas izglītības piemēra vidēs iegūtajiem datiem. Tomēr ne visās vidēs tika vienlīdzīgi izcelti vai konstatēti pierādījumi par katru jautājumu. Šī iemesla dēļ un saskaņā ar pašrefleksijas rīka izmantošanas ieteikumiem modeli ieteicams izmantot kā ietvaru. Izmantojot šo ietvaru, politikas veidotāji un praktiķi var ņemt vērā savas prioritārās vajadzības un mērķus modeļa visaptverošajā priekšstatā par būtiskajiem kvalitatīvas iekļaujošās pirmsskolas izglītības jautājumiem.

1. attēls. Iekļaujošas pirmsskolas izglītības ekosistēmas modelis

1. attēlā ir parādīti kvalitatīvas iekļaujošās pirmsskolas izglītības iznākumi, procesi un struktūras piecās dimensijās strukturētā ekosistēmas modeli.

1. dimensija: iznākumi

Modeļa centrs ietver trīs galvenos iekļaujošās pirmsskolas izglītības **iznākumus**, proti, bērnu piederību, iesaistīšanos un mācīšanos.

2. dimensija: procesi

Iznākumus ietver pieci galvenie **procesi**, kuros bērns tiek tieši iesaistīts iekļaujošās pirmsskolas izglītības vidē — no pozitīvas sociālās mijiedarbības līdz aktīvai dalībai mācību un sabiedriskajās aktivitātēs, nodrošinot atbalstu pēc nepieciešamības.

3. dimensija: atbalstu veicinošas struktūras iekļaujošās pirmsskolas izglītības vidē

Atbalstu galvenajiem procesiem savukārt nodrošina **struktūras vides fiziskajā, sociālajā, kultūras un izglītības sfērā**. Šīs struktūras ļauj katram bērnam saņemt novērtējumu un nodrošina pieejamu un holistisku mācību vidi un iekļaujošu vadību un sadarbību.

4. dimensija: atbalstu veicinošas struktūras sabiedrībā

Attālāki **strukturālie faktori mājās un sabiedrībā**, kas ietver iekļaujošās pirmsskolas izglītības vidi, ietekmē iekļaujošos procesus, ko bērns pieredz. Tie ietver sadarbību ar ģimenēm un atbalsta dienestiem, kā arī procedūras vienmērīgām pārejām uz iekļaujošās pirmsskolas izglītības vidi un no tās.

5. dimensija: atbalsta struktūras reģionālā/valsts līmenī

Modeļa ārējais slānis atspoguļo **strukturālos faktoros, kas darbojas reģionālā/valsts līmenī** un ietekmē vidē notiekošos procesus. Tie ietver uz tiesībām balstītas valsts politikas, kā arī novērtēšanas sistēmas, labu vadību un būtiskās izpētes politikas.

Uz sadarbību vērsts modeļa izmantojums politikas veidotājiem un praktiķiem

Ar šo modeli ir iespējams veicināt sadarbību starp politikas veidotājiem un praktiķiem, lai izstrādātu un veicinātu kvalitātes struktūras un procesus visos līmeņos, kas vērstas uz visu bērnu aktīvu dalību iekļaujošajā pirmsskolas izglītībā.

Ekosistēmas modelī ir uzskatāmi parādīts vietējo un reģionālo/valsts atbildības jomu pārklājums. Piemēram, reģionālie/valsts politikas veidotāji galvenokārt ir atbildīgi par tiesībās balstītu pieeju normatīvajam regulējumam un finansējumam, kas ļauj visiem bērniem piekļūt vispārējam nodrošinājumam (ārējais aplis). Tomēr, lai visi bērni patiešām varētu pievienoties saviem vienaudžiem vispārējā vidē, vides darbiniekiem ir jāpieņem visi bērni un viņu ģimenes un jāiegulda nepieciešamās pūles, lai nodrošinātu, ka visi bērni tuvākajā apkārtnē var aktīvi un jēgpilni iesaistīties vidē (iekšējais aplis).

Līdzīgā veidā politikas veidotājiem jānodrošina iekļaujošai pirmsskolas izglītībai paredzētas sākotnējās skolotāju izglītības programmu ieviešana (ārējais aplis). Tomēr vietējā vide atbild par to, lai tās darbinieki būtu pilnībā apmācīti skolotāji (cik vien tas iespējams) un lai viņiem nepārtraukti būtu pieejamas prasmju pilnveides iespējas, tādējādi apmierinot visu to bērnu dažādās vajadzības, kuriem ir pieeja videi (iekšējais aplis).

IETEIKUMI

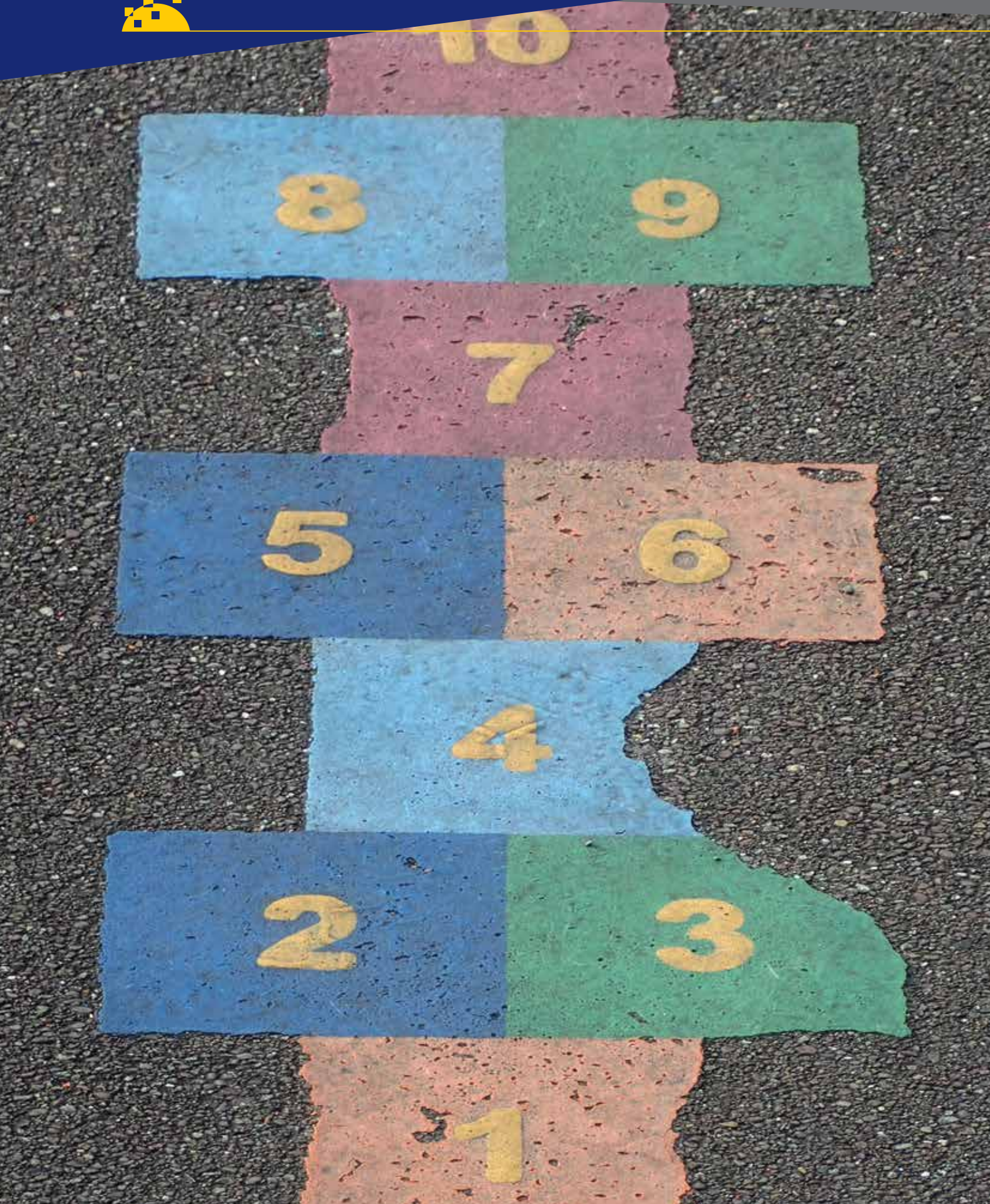

Šī projekta mērķis bija identificēt, analizēt un pēc tam veicināt kvalitatīvas iekļaujošās pirmsskolas izglītības galvenās iezīmes visiem bērniem no trīs gadu vecuma līdz sākumskolai. Ar projektu ir papildināta esošā izpratne par iekļaujošu pirmsskolas izglītību un gūtas jaunas atziņas ieteikumu formā.

Projekta ieteikumi ir organizēti saskaņā ar ekosistēmas modeli. Tie galvenokārt ir paredzēti politikas veidotājiem, norādot uz iespējām, kā viņi var sniegt atbalstu praktiķiem, lai nodrošinātu kvalitatīvu iekļaujošu pirmsskolas izglītību.

Lai nodrošinātu, ka visu bērnu aktīva līdzdalība un mācīšanās iekļaujošajā pirmsskolas izglītībā kļūst par galveno iekļaujošās pirmsskolas izglītības nodrošināšanas mērķi, politikas veidotājiem:

1. jāatbalsta vietējie iekļaujošās pirmsskolas izglītības nodrošinātāji, lai proaktīvi sasniegtu bērnus un ģimenes un uzklausītu viņus;
2. jārada iekļaujošās pirmsskolas izglītības apstākļi vidēs, lai nodrošinātu bērnu apmeklētību un arī iesaistīšanos, līdzko viņi atrodas vidēs.

Lai nodrošinātu, ka visu bērnu aktīva līdzdalība un mācīšanās iekļaujošajā pirmsskolas izglītībā kļūst par galveno iekļaujošas pirmsskolas izglītības nodrošināšanas mērķi un procesu, politikas veidotājiem:

3. jānodrošina, lai holistiskā valsts izglītības programmā kā galvenais mērķis un standarts tiktu noteikts nosacījums, ka visiem bērniem jānodrošina iespēja justies piederīgiem, iesaistīties un mācīties gan individuāli, gan kopā ar vienaudžiem;

4. jānodrošina, lai bērnu vērtēšanā tiktu ņemts vērā arī bērnu līdzdalības līmenis mācību un sociālajās aktivitātēs un sociālā mijiedarbība ar pieaugušajiem un vienaudžiem, kā arī jāsniedz viss nepieciešamais atbalsts, lai to īstenotu.

Lai nodrošinātu, ka iekļaujošas pirmsskolas izglītības vides spētu pieņemt un iesaistīt visus bērnus, politikas veidotājiem:

5. jānodrošina, lai sākotnējā un turpmākā skolotāju un atbalsta darbinieku izglītība ļautu viņiem veicināt kompetenci, kas nepieciešama visu bērnu aicināšanai un iesaistīšanai iekļaujošas pirmsskolas izglītības ikdienas aktivitātēs;

6. jānodrošina, lai praktiķi būtu gatavi izprast bērnu un ģimeņu kultūras izcelsmi kā faktoru viņu aktīvas līdzdalības nodrošināšanai iekļaujošā pirmsskolas izglītībā;

7. jārada iekļaujošās pirmsskolas izglītības vides vadītājiem tādi apstākļi, kas ļauj īstenot iekļaujošu pieeju, veidot kompetenci, kas nepieciešama viesmīlīgas, labvēlīgas vides radīšanai, un veicina sadarbībā balstītu atbildības uzņemšanos ikviena bērna iesaistīšanās nolūkos;

8. jānosaka par prioritāti rīku izstrādi un lietojumu iekļaujošas pirmsskolas izglītības fiziskās un sociālās vides iekļautības uzlabošanai, kā tas norādīts pašrefleksijas rīkā.

Lai nodrošinātu, ka iekļaujošas pirmsskolas izglītības vides spētu apmierināt bērnu papildu vajadzības, politikas veidotājiem:

9. jānodrošina, lai vietējā sabiedrība sniegtu zināšanas un resursus, nodrošinot, ka ikviens bērns var iesaistīties, iekļauties vienaudžu grupā un aktīvi piedalīties mācību un sociālajās aktivitātēs;

10. jāveicina sadarbība starp sektoriem un disciplinām kopā ar praktiķiem, ģimenēm un vietējām sabiedrībām, lai veicinātu bērnu piederības, iesaistīšanās un mācīšanās kvalitāti.

Lai kvalitātes nodrošināšanas centrā tiešām būtu kvalitatīvu pakalpojumu snigšana bērniem iekļaujošajā pirmsskolas izglītībā, politikas veidotājiem:

11. jānodrošina, lai statistiskās informācijas apkopojumā tiktu iekļauts to bērnu skaits, kuriem ir liegtas tiesības uz kvalitatīvu iekļaujošo pirmsskolas izglītību, kā arī dažādās

barjeras, kas liedz viņiem šo piekļuvi;

12. jānodrošina, lai pakalpojumu novērtējumos būtu norādīts, cik lielā mērā bērniem ir pieejamas aktīvas līdzdalības, individuālu, pēc pašu iniciatīvas sāktu un sociālu spēļu un citu aktivitāšu iespējas;

13. jānodrošina *iekļaušanas* kvalitātes indikatoru izstrāde pirmsskolas izglītībai, izmantojot (bez citiem resursiem) iekļaujošās pirmsskolas izglītības projekta ekosistēmas modeli un pašrefleksijas rīku.

Lai nodrošinātu, ka politikas veidošana ietekmē iekļaujošās pirmsskolas izglītības prakses kvalitāti, politikas veidotājiem dažādos sektoros un dažādos vietējos, reģionālajos un valsts līmeņos:

14. jāsadarbojas savā starpā un ar pakalpojumu nodrošinātājiem, lai garantētu iekļaujošās pirmsskolas izglītības pakalpojumu kvalitāti un iekļautību, balstoties uz vienotu izpratni par iekļautības kvalitātes jautājumiem, kā norādīts iekļaujošās pirmsskolas izglītības ekosistēmas modelī.

PROJEKTA IZNĀKUMI

Šajā ziņojumā uzsvars ir likts uz projekta jauno devumu iekļaujošās pirmsskolas izglītības politikā, praksē un izpētē. Šie bija galīgie trīs gadu ilgā, visā Eiropā īstenotā procesa rezultāti, kas iekļāva šādas darbības un iznākumus:

- literatūras un politikas pārskats, kas nodrošina projekta konceptuālo ietvaru un ietver starptautisko un Eiropas izpētes literatūru un politikas dokumentus par iekļaujošo pirmsskolas izglītību (Eiropas Aģentūra, 2017c);
- piemēru apkopošana no 32 iekļaujošās pirmsskolas izglītības vidēm 28 Aģentūras dalībvalstīs un to kvalitatīvā analīze (Eiropas Aģentūra, 2016.);
- detalizētas vizītes uz atsevišķām iekļaujošās pirmsskolas izglītības piemēra vidēm astoņās dažādās valstīs;
- atsevišķu valstu aptauju atbildes, kas sniedz informāciju par iekļaujošās pirmsskolas izglītības politiku un praksi attiecībā uz visiem bērniem valsts līmenī Aģentūras dalībvalstīs;
- pašrefleksijas rīks uzlabojumiem iekļaujošās pirmsskolas izglītības vidēs: tas tika izstrādāts ar ieinteresēto pušu līdzdalību visās astoņās vizītēs uz iekļaujošās pirmsskolas izglītības piemēra vidēm un veicot papildu ekoloģiskās validācijas pētījumus trīs dažādās valstīs. Tas ir pieejams 25 valodās (Eiropas Aģentūra, 2017b);
- kopsavilkuma ziņojums *Inclusive Early Childhood Education: New Insights and Tools – Contributions from a European Study [Iekļaujoša pirmsskolas izglītība: jaunas atziņas un instrumenti — Eiropas pētījuma devums]* (Eiropas Aģentūra, 2017a), kura kopsavilkums ir šis ziņojums.

Visi šie projekta iznākumi ir pieejami iekļaujošās pirmsskolas izglītības tīmekļa vietnē:
www.european-agency.org/agency-projects/inclusive-early-childhood-education

ATSAUCES

Bronfenbrenner, U. un Morris, P. A., 2006. 'The Bioecological Model of Human Development' [Cilvēka attīstības bioekoloģiskais modelis], kas publicēts W. Damon un R. M. Lerner (red.), *Handbook of Child Psychology, Vol. 1: Theoretical models of human development* [Bērna psiholoģijas rokasgrāmata, 1. sējums: cilvēka attīstības teorētiskie modeļi] (6. izd.). Ņujorka: Wiley

Eiropas Komisija, 2014. *Priekšlikums kvalitātes sistēmas pamatprincipiem pirmsskolas izglītībā un aprūpē*. Komisijas paspārnē izveidotās Darba grupas pirmsskolas izglītības un aprūpes jautājumos ziņojums. ec.europa.eu/assets/eac/education/policy/strategic-framework/archive/documents/ecec-quality-framework_en.pdf (Pēdējoreiz skatīts 2017. gada aprīlī)

Eiropas Savienības Padome, 2017. *Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumi par iekļautību daudzveidībā, lai nodrošinātu augstas kvalitātes izglītību visiem iedzīvotājiem*. 2017/C 62/02. eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.062.01.0003.01.LAV (Pēdējoreiz skatīts 2017. gada jūnijā)

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2015. *Aģentūras nostāja par iekļaujošas izglītības sistēmām*. Odense, Dānija. www.european-agency.org/publications/brochures-and-flyers/agency-position-on-inclusive-education-systems-flyer (Pēdējoreiz skatīts 2016. gada novembrī)

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2016. *Inclusive Early Childhood Education: An analysis of 32 European examples [Iekļaujoša pirmsskolas izglītība: 32 Eiropas piemēru analīze]*. (P. Bartolo, E. Björck-Åkesson, C. Giné un M. Kyriazopoulou, red.). Odense, Dānija. www.european-agency.org/publications/ereports/iece-analysis-of-32-european-examples (Pēdējoreiz skatīts 2017. gada jūnijā)

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2017a. *Inclusive Early Childhood Education: New Insights and Tools – Contributions from a European Study [Iekļaujoša pirmsskolas izglītība: jaunas atziņas un instrumenti – Eiropas pētījuma devums]*. (M. Kyriazopoulou, P. Bartolo, E. Björck-Åkesson, C. Giné un F. Bellour, red.). Odense, Dānija. www.european-agency.org/publications/ereports/iece-new-insights-and-tools (Pēdējoreiz skatīts 2017. gada decembrī)

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2017b. *Iekļaujošās pirmsskolas izglītības vides pašrefleksijas rīks*. (E. Björck-Åkesson, M. Kyriazopoulou, C. Giné un P. Bartolo, red.). Odense, Dānija. www.european-agency.org/publications/ereports/inclusive-early-childhood-education-environment-self-reflection-tool (Pēdējoreiz skatīts 2017. gada augustā)

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2017c. *Inclusive Early Childhood Education: Literature Review [Iekļaujoša pirmsskolas izglītība: literatūras pārskats]*. (F. Bellour, P. Bartolo un M. Kyriazopoulou, red.). Odense, Dānija. www.european-agency.org/publications/reviews/iece-literature-review (Pēdējoreiz skatīts 2017. gada decembrī)

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, 2015. *Starting Strong IV: Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care [Aktīvs sākums IV: pirmsskolas izglītības un aprūpes kvalitātes uzraudzība]*. Parīze: OECD Publishing. www.oecd.org/publications/starting-strong-iv-9789264233515-en.htm (Pēdējoreiz skatīts 2016. gada novembrī)

Sekretariāts:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tālrs.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Birojs Briselē:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tālrs.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org